

Veiko Ülejõe: aga minul on puisniit...

Keset lamedat Raplamaad kerkib metsaserval äkitselt paepank – Paka mägi. Kunagi oli siin ürgne meri ja panga kõrval, kunagises merepõhjas asub ilus Iganõmme puisniit, mille hooldajana tegutseb Veiko Ülejõe ja tema pere.

Iganõmme puisniidule pääseb lihtsalt ligi, sest see asub metsatee ääres ning ehk ka seetõttu käib siin uudistajaid päris tihti. Ilmselt nii mõnigi on siia sattunud sellepärast, et on kuulnud Veikot oma puisniidust õhinal kõnelemas. „Minu puisniit on väga vaheldusrikas. Üsna väikesel maa-alal on koos nii mitu erinevat kooslust,“ selgitab Veiko ja osutab noorele puudesalule, „näe, siin on mul tammik, praegu veel noored, aga varsti võimsad puud. Siit aga hakkavad tammed lõppema ja algab haavik. Mulle on küll öeldud, et haavad pole niidule kõige sobivamad, nende lehed hakkavad maapinda matma. Aga haavalehed värisevad nii kenasti!“

Korraga on jalge ees pehme ja märg maa ning Veiko osutab sellel kasvavate kidurate kaskede poole: „See on jälle täiesti eriilmeline maastik, kus kased meenutavad sookaski. Siin on nii märg, et ainult kuivemal aastal saan siin niita. Eelmisel talvel oli see ala kõik vee all ja siia tuli sile, ideaalne uisuväli, mis ulatus metsaservani. Seal aga, kus kasvavad noored kaharad kuused ja nende vahel ilus legendik, oleme naisega pidulikult uut aastat vastu võtnud.“

Kaugemal aga paistab silma kaunis valgetüveline kasesalu. „Kaasikut on kaugelt nii kena vaadata, nagu Vene filmis!“ naljatab Veiko, „pean seda salu veel veidi kujundama, aga kindlasti ei tahaks sinna auke sisse teha. Minu puisniidu eripära ongi see, et ta on natuke tihedam. Ma näen hooldamisega kõvasti rohkem vaeva, aga mulle ta meeldib. Mul on ikka super kooslused siin!“

Seda rikkust ja ilu osatakse järjest rohkem hinnata. Mitmed välismaalased on siin lausa lummatud, sest selliseid paiku mujal palju ei leidu. Kui mõni mees näitab uhkusega oma kallist sõidukit või kinnisvara, siis Veiko peab oma varanduseks puisniitu.

Võsast välja raiutud

Puisniidu kena väljanägemine on aga aastatepikkuse töö tulemus, sest see on sõna tõsisel mõttes võsast välja raiutud. Veiko sõnul hakkas kõik peale sellest, et tema talu maadel oli Natura ala ja teda hakkas huvitama, mida siin ette võtma peaks: „Tulid kolm keskkonnaametnikku Rapla büroost, kes hakkasid mulle seletama, mis asi see puisniit üldse on. Hakkasin nullist õppima, kuidas seda kujundada, võsa eemaldada, millised puud jätta, millised maha võtta. Siin kõrvaloleval tihnikuga kaetud tükil on kenasti näha, milline oli see ala enne, kui ma seda puisniiduks tegema hakkasin.“

„Minu puisniidu eripära ongi see, et ta on natuke tihedam. Ma näen hooldamisega kõvasti rohkem vaeva, aga mulle ta meeldib. Mul on ikka super kooslused siin!“

Esimestel aastatel sai enamik töid tehtud käsitsi koos oma perega. Töö oli raske, aga kõik olid väga huvitatud ja asjaga kaasas: „Müttasime siin nädalavahetustel, kui lumi oli üle põlve, ja ka siis, kui tuli põlvini vee sees tööd teha. Niidu hooldamisel on ju tööde tegemisel tähtajad. Siis oli mul ka sõber Tarmo oma naise ja lapsega abiks. Niiviisi olemegi siin teinud lihtsalt hullu tööd. Minu poeg Kaur oli 12-aastane, tõstis oksi kokku, aga see on päris tüütu töö. Vahelduseks õpetasin talle sae käsitsemise selgeks. Ta on minuga kogu aeg metsatöödel kaasas olnud ning huvi ja armastus selle vastu on jäänud püsima. Nüüd on Kaur juba 24-aastane, aga puisniidud on ikka meie ühine teema, mida arutame ja kuhu koos panustame. See on suur asi, et tema väärtustab samu asju, mis minagi. Minu jälgedes on ka temast saanud päästekomando liige, üheskoos käisime ka Olustveres lambakasvatust õppimas,“ räägib Veiko rahulolevalt.

Veiko on ametis kohalikus päästekomandos ja omab ettevõtet Rehe Ait. Tal on ka 50-hektarine talu, kus tegeleb teravilja- ja lambakasvatusega. Lambaid aga niite hooldama kahjuks lasta ei saa. Mehe sõnul pole mõtet huntidele metsa toidulauda katta, sest niidule ta aeda ümber teha ei jõua.

Kogemused tulevad aastatega

Aastate jooksul on saadud kogemusi, kuidas seda tööd mõistlikult teha. Kogemusi on juba nii palju, et saab teistelegi jagada. „Siin oli hiljuti õppepäev pärandniidu hooldajatele. Näitasin, kuidas ma oma väikese tehnikaga hooldan ja kuidas puid maha võtan. Mul on vana Vene tehnika, Belarus ja T-25, ka ühe Poola niiduki kohandasin ümber. Seda saab niiviisi seadistada, et mahuks puude vahelt läbi sõitma. Kändude freesimiseks ja ka kivide väljavõtmiseks kasutan Avanti, millel vastavad seadmed olemas. Mulle meeldib ehitada ja leiutada, igal aastal mõtlen midagi juurde, et olemasolevat tehnikat paremaks ning mugavamaks muuta. Ilma tehnikata oleks aga see hooldamine üsna võimatu,“ kinnitab Veiko.

Niit tähendabki ju niitmist ja niidetud kohas võsa ei kasva. „Samas on siin metsatööd ka ikka vaja teha. Mul on siin kuuski natuke palju, aga ma ei ole tahtnud neid umbropsu maha võtta. Võtan ainult siis, kui puitu on vaja, näiteks eelmisel aastal, kui maja katust vahetasin. Kuuski kimbutab ju ka ürasek ja kui metsakuiv ka ära võtta, siis ei jäägi neid kuuski siia enam väga palju,“ arutleb mees.

Koos on kergem

Paarkümmend aastat puisniitude hooldamise korraldamist Eestis on olnud pikk protsess ja arenema on pidanud kõik osapooled. Veiko arvates on kõige olulisem leida ühised kokkupuutepunktid keskkonnanõudmiste ja niiduhoidajate vahel. „Mul on ikka jonnika. See on ju mu oma mets ja tore, kui selle hooldamise eest toetust saab. Aga kui minult nõuti, et peaksin ikka need kuused maha võtma, olin valmis lepingut kasvõi lõpetama, et need kuused kasvama jääksid. Oma maal võiks ikka minu sõna ka midagi tähendada,“ jääb mees kindlaks.

Lisaks oma niidule on ta hooldamiseks rendile võtnud umbes 10 ha RMK-le ja eraomanikele kuuluvaid puisniite.

Kokkuvõttes on kogu protsess andnud talle juurde palju teadmisi ja tulemuseks on kaunid, hooldatud alad. Iganõmme puisniit kuulub aga tegelikult kahele omanikule. Väiksemat, 0,4-hektarist tükki hooldab tema naaber Ulve, kelle pühendumist Veiko kiidab: „Ulve on väga tubli, niidab oma tükki käsitsi ja teeb siin talgud. Samuti teab ta siinsetest taimedest väga palju ja on üldse suur looduse ning kohaliku ajaloo huviline. Tema abiga on meie puisniidul loendatud üle 150 taimeliigi. Mul on väga hästi läinud, et meil on naabriga sarnased huvid ja saame koos siin tegutseda ning teineteist toetada. Selliseid väiksemate alade hooldajaid võiks olla rohkem. Tean omast käest, et see on üks palju rahuldust pakkuv väljakutse. Samas ei saa see töö kunagi valmis. Nagu siingi – kõik näeb välja kena, aga kujundamine pole kaugeltki veel lõppenud. Ma ei tahagi seda teha korraga, vaid hästi rahulikult, loodust ja iseenda sisetunnet jälgides.“